

Jarkko Tontti

Ironiaa ja täsmäiskuja

Hannes Stein, *Vihdoinkin eroon ajattelusta! Käsikirja yllirasittuneille älyköille* (Endlich Nichtdenker!, 2004). Suomentanut Raija Nylander. Atena, Jyväskylä 2005. 208 s.

Sanomalehti *Die Weltin* kulttuuritoimittaja Hannes Steinin kirja on ollut suurmenestys Saksassa. Suomessa se tuskin saa vastaavaa suosiota koska keskusteluympäristö on toinen. Aikalaisanalytiikka ja kolumnityyli ovat sidoksissa journalistisiin ja paikallisiin nyansseihin.

Kirja rakentuu pääosin yhden retorisen keinon varaan: Ylenmääräisellä ylistämisellä pilkkaamiseen ja kritisoimiseen. Stein kehottaa ihmisiä lopettamaan ajattelun, Suomessa kai sanottaisiin kriittisen ajattelun. Hyödyt ovat selvät. Ajattelun lopettamisella saa mm. rahaa, terveyttä ja seksiä, menestystä elämässä... Stein käsittelee nykykulttuurin ilmiöitä, jotka tätä ilmentävät ja kehuu niitä estoitta. Pahvipäiset media'intellektuellit', postmodernistit sun muut kulttuurintutkijoiksi kutsutut helppoheikit, marxilaiset, virka- ja mainoskielen käsittämättömyydet ja niin edelleen. Näitä Stein kehottaa matkimaan ja etenemään kohti pölvästyttä. Toki teksti tämän myötä on täynnä sisäisiä ristiriitoja (idiotismia on monenlaista), mutta se on tarkoituskkin.

Käytännön harjoituksiakin tarjotaan. Stein kehottaa olemaan arjessa

kaikkien kanssa kaikesta samaa mieltä, valitsemaan vankan etnisen identiteetin (varo velttoa kosmopoliittisuutta ja suurkaupunkeja!), puhumaan enemmän kuin kuuntelemaan, olemaan itsetietoinen ja uskonnollinen (islam on paras vaihtoehto) sekä juomaan paljon, paljon viinaa.

Flaubertin *Valmiiden ajatusten sanakirjaa* mukaillen Stein antaa neuvoja mitä mieltä pitää olla ajankohtaisista asioista: ”Globalisaatio: Tuhoaa työpaikkoja, Saksalaiset: Ovat ikuisia natseja, Huntington, Samuel: Rasisti, vaikkette olekaan lukeneet hänen kirjoituksiaan, Kulttuuri: Sitä on meillä eurooppalaisilla, amerikkalaisilla ei.”

Välillä ironian verho raottuu liikaa ja juoni paljastuu. Stein on lopultakin varsin perinteinen kantilainen valistusihminen, jonka johtotähti on *Sapere aude!*, vaikka kirjan pintataso puhuu toista. Iskuja kohdistuu sinne ja tänne. Suomessakin laajasti arvostettua historioitsija Eric Hobsbawmia Stein ylistää järkähtämättömästä ajattelusta pidättäytymisestä. Kommunis-tipuolueen vanha kaaderi Hobsbawm ei ole koskaan sanoutunut irti sosialismista ja sulkee yhä silmänsä tutkijakammionsa ulkopuoliselta todellisuudelta.

delta. Siltä, että siellä missä on sosialismia, on aina myös piikkilankaa ja vankileirejä, ihmisen ja luonnon järjestelmällistä tuhoamista.

Suomessa kolumnistien pätevyysvaatimukset ovat tunnetusti keskenjätetyt akateemiset opinnot ja kielitaidon rajoittuminen englantiin. Latinan- ja kreikankielisiä sitaatteja ilman käännöksiä ei suomalaisessa kulttuurijournalismissakaan ole mahdollista viljellä, kepeämmistä kolumneista puhumattakaan. Tässä Stein eroaa suomalaisesta kulttuurikynäilystä. Kirjasta myös selviää, että hän tuntee joten & kuten vaikkapa Hegelin *Wissenschaft der Logikin*, josta hän löytää tukea väitteelleen: ”..ajat- telusta luopuminen pyrkii puhtaaseen olemiseen – siihen peilikirkkaaseen määritteettömyyteen ja tyhjyyteen, joka on yhtä kuin ei-mikään.”

Hersyvistä huomioistaan huolimatta kirja ei toimi kokonaisuutena. Lukisin Steinia mieluusti sanomalehden sivuilta, muutaman minuutin päivässä silloin ja tällöin, mutta kirjaksi kasattuna kolumnit ja esheet eivät yleensä toimi, eivät nytkään. Kokonaisuus puuroutuu ja välillä paasataan, kaksisataa sivua kerralla on liikaa tätä lajia.